

"Застава" излази сваки дан драгутом, а недељом
сваког и даљим два недеље и сваког једнако

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи
лист заједно шаље на један месец 2 кр. 40 пот.

Поједини јутарњи бројеви стају
2 потуре.

ЗАСТАВА

За огласе плаћа се по 12 кот. од сваке врсте
сваких општих слова.

Уредништво „Заставе“ је у кући г. Ј. Т. Чавића
Администрација „Заставе“ налази се у кући где
је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 132

Поједини јутарњи бројеви стају
2 потуре.

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

(Јутарњи лист.)

ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ.

Изненађења.

Георгије Бранковић, који се још до пре два дана тако загонетно понашао, да није дао извршити ни најпотребније припреме за сабор и који је првог дана био тако отрован, жучан и нервозан, почео је да ствара и опет изненађења.

Овомад је посетио чак и радикални клуб и умилним и слатким гласом тражио споразума, на који начин, да се објави отварање седнице. Предложио је да то буде јавношћом у великом звону, јер карловачки сати не иду једнако.

У данашњој саборској седници изјавио је, да сабори нису могли радити успешно због тешкоћа од горе до доле. Свак је имао права, да спомене то, само Георгије Бранковић не. Он, који је као прота грабио народно добро; он, који је издајством Милетићеве странке постао — на жалост — патријарх српски; он, који је вагда свој народ денунцирао горе, а стварао раздора доле; он — указује на те тешкоће.

Спомиње даље, како до сада није било добра пута, ни довољно снаге, да се стварају добре прилике. Имао је најжалост Георгије Бранковић довољно снаге када је требало своје народу метнути црн комад у торбу; када је требало напустити калуђере и црну чету, да немилосрдно архи народно добро и борни се против свога народа; када је требало незаконито продати београдску кају, када је требало Текелијин фонд изузети из управе народних добара. Ту је имао снаге да се као патријарх српски прими улоге комесарства. Он, који никад није хтео добра пута, говори данас о добром путу.

Позива се на изјаве комесара, он, који је покушавао свакога комесара да купи. Истаче даље, како сабор једно, а висока страна друго. То вели он, који је увек гледао да висока страна осујети рад сабора; који је мислио, да на сабор доведе чизме и да на силу протурити јединствени статут.

Георгије Бранковић вели, како смо и данас на проби. Зар није доста већ пробао и зар није доста већ време, да види, да и те пробе његове већ не иду?! Вели, како не треба да смо млади, кад треба да смо одлучни. Нека се само пружи овом сабору прилика, да свој законити рад слободно врши; па ће се и патријарх Георгије уверити, да величина саборска неће бити мала, ни млтава ни према доле важнијој ствари, а ни према икоме Вели даље, да не треба да буде жестиве, којој могу да буду последице само тешка вла и мржње. То вели он, који је увек био према народу необаврив, жесток и насилан и који је од када је патријарх српски

створио у нашој цркви и народу најтежа вла и велико мржње.

Георгије Бранковић тражи слоге, јер је ова потребна и указује, како до те слоге због ситница не можемо доћи. Зар су све оне ситнице, што је Георгије Бранковић починио до сада? Крупнице су то, крупне прагодице. Он тражи слоге, који је помагао богатим патријаршким приходима сваког оног, који је радио да у народу српском замути и створи раздора. Он тражи слоге, који је кумовао и алмажанској и српској и свакој другој странци, која је ишла против народа. Он тражи слоге, који је у Карловце довео „честитог“ фра Димитрију, да у органу св. синода сипа онаке погрде, денунцијације и гадауке.

На крају свога говора жели овом сабору, да постигне оно, што се није могло постићи за 40 година и даје благослов на рад сабора за добро народа и цркве.

Тешко је, врло тешко, управо немогуће веровати, да је патријарха Георгија старост довела до тога, да увиди своје многе црне и тешке грехове и да на сутоњу свога живота доиста жели своје народу и цркви добра. — Ко има пред очима живот и рад Георгија Бранковића, тај мора веровати, да те жеље и тај благослов нису искре и, а што је мирљубив и благ — на то су га нагнале нове прилике, кад је банкротирао са свима својим смеровима и покушајима, да осујети рад овог сабора, и увидео, да ће тешко ићи по старом.

Српски народно-црквени сабор.

— Четврта седница. —

Отварање сабора.

Око 10¹/₄ сати пре подне долази патријарх и сви епископи осим пакрачког Неолића. На галеријама и око посланичких клуба необично много публике.

Патријарх отвара седницу. Записник од прошле седнице прима се без опаске.

Патријархов говор.

Патријарх: Сабор је заступник нашег народа. Задатак и рад његов је обележен у државним законима и автономним уредбама. Тај задатак веома је тежак. И сам сам га обележио као тежак 1897 и 1902. године. А тешкоћу ту обележава и наш рад од 40 година. Тешкоће су велике и због других прилика, које су постале због страначке жестиве и горчине. И то није пробитачно за оно што треба да се реши. То је шта више штетно и опасно. И на пољу автономном то не сме да буде. На том пољу треба мирати треба без страсти да се ради и горе и доле. Треба обавривости и стварности, јер само

се тако може учинити добра, а добра нам треба у многом. Ја сам то наглашавао и пре, али чини ми се, да ми данас није боље но што је пре било. А то није добро. И шта значи ово, што је данас? Значи, да ће и садањи рад бити сличан пређашњем. А како и колико су урадили пређашњи сабори? Ми на то велимо, урадили су колико су могли и колико су најбоље умели. Али има их, који друкче мисле. 12. јуна 1902. године рекао је краљевски повереник међу другим и ово: Све зло, што постоји, проузроковано је тиме, што сабор није нашао лека невољама и није умео да поправи недостатке. — Радило се, али се није изабрало добар пут или није било довољно снаге, или није било ни једног ни другог, да се створе боље прилике. Ми дакле једно, али са високе стране друго. Зато не треба да будемо млади, нада треба да смо одлучни, а ни претерани, када треба да смо опрезни. И данас смо на проби. И баш зато треба да смо објективни и треба да решавамо ствари мирно и пресебно на радост цркве и народа. Не треба да буде жестиве, којој могу да буду последице само тешка вла и мржња. Радимо сложено сви, јер нам је потребна слога, до које до сада због ситница не можемо доћи. А ту слогу замислимо као споразум јерархије, народа и власти државне. Главно је међутим, да се споразумеју јерархија и народ, а државно уређење тражи само правни одношај тога споразума према држави. Ако се споразумеју јерархија и народ, биће трајан и онај одношај према држави. Нећу да морим стрпљење славног сабора и зато завршујем са жељом, да се у овој новој саборници постигне оно, што за 40 година није пошло за руком. И затим патријарх даје благослов на рад сабора за добро цркве, народа и државе као и задовољство цара и краља Фрање Јосифа I.

Др. Мушицки предлаже, да се патријархов говор штампан и подели међу посланике, да га ови могу пажљиво проучити и по томе на њега достојно одговорити. — Предлог се прима једногласно.

Побијање неистина о „Застави“.

Мита Клицић: Др. Душан Поповић изнео је у јучерашњој седници овог сабора, говорећи о потреби стенографа, да је „Застава“ у једној својој белешци рекла, да је у изјави самосталне странке изречено, е је пословни језик овог сабора хрватско-српски. — То не стоји. (Узима 260. број „Заставе“ и читајући из ње тврди): „Застава“ је међутим рекла, да је званичан језик на земљишту Хрватске и Славоније хрватско-српски. Мо-

лим, да славни сабор узме ово на знање и да ова изјава уђе у записник ове седнице, да не би ко могао читајући записник прошле седнице, бити уверења, да је др. Душан Поповић имао право кад је оно рекао.

Др. Душан Поповић: Изјава г. Мите Клицића је излишна јер ја сам рекао, да наши листови уопште доносе страначки извештаје о саборском раду и да се у њима према томе доноси по нешто, што се овде није догодило и да зато требају стенографи.

Патријарх: Мислим, да је г. Клицић требао то рећи, кад се прочитао записник, јер његова изјава тиче се записника од прошле седнице.

Клицић: Нисам ја говорио о записнику прошле седнице, него у намери да побием неистину дра Душана Поповића и да то моје побиање уђе у записник данашње седнице.

Подноси сабору.

На позив патријархов секретар чита поднеске, који су стигли сабору. Прочитао је преко 70 таквих поднесака, који су упућени појединим одборима, који ће о њима поднети своје извешће. Међу тим поднесцима је и протест против избора дра Љубе Павловића и дра Милана Максимовића, који су касно предати, али су ипак упућени верификационом одбору.

Избор одбора.

На дневном реду је избор одбора, који су извршени у споразуму са самосталцима. Имена донећемо у данашњем вечерњем листу.

Патријарх ставља на дневни ред за сутрашњу седницу: извештај верификационог одбора о оспореном мандатима и предмете, што ће их одредити одбор за дневни ред. Затим затвара седницу у 1 сат после подне и заказује другу за сутра у 10 сати пре подне.

Митровачки прота.

Радикали и њихов орган „Застава“, а сада и „Народни Гласник“ тврдили су и доказивали, да су самосталци на претпрошлој архијерејској епархијској скупштини сложили се са клерикалима против радикала.

Самосталски орган „Нови Србобран“ порицао је то упорно називајући ту тврдњу клеветом и т. д., додајући цинично, да они нису могли спречити никога да гласа за њихову листу, јер су они за све одојке предложили своју листу, која је добила потребну већину.

Неки дан сам „Нови Србобран“ деваувише себе и своју странку гђе нариче што је конзисторија именовала митровачким протом Ив. Маширевића, јер да је патријарх позвао у конзисторијалну седницу саме своје људе.

Молили би мало разјаснења, како су могли доћи у конзисторију патријархови људи, кад је примљена самосталска листа и њихови кандидати?

Зар није у том јасна потврда тврдње, да су сремски самосталци, на челу са Василијаном тача се сложили са сваком врагом против радикала.

У том лежи и потврда напора, да би они то били у стању увијек учинити.

Кад „Нови Србобран“ може називати радикале „теоцима“, шта онда мора казати својим присташама, кад му и после овог рођеног признања могу вјеровати, да се нису са клерикалима спрегли.

Каква је кошница, такве су јој и пчеле.

Највећи телићи јесу они који у „Србобран“ пропуштају ту тобожњу погрду на радикале, јер се та ових не прима, него се с правом враћа „Новом Србобрану“ и његовом аутору (отцу) „телића“.

— н. —

Вести из Србије.

Српски министар привреде решио је, да се у Науљу оснује српска трговинска агентура с музејом и да се у најкраћем времену отворе у Анверу, Цариграду, Малти и Марсељу српске трговинске агентуре. — Одређено је — како јављају из Београда — да се 50 српских економа, који су свршили пољоделске школе у Чешкој, размести по чешким великим економијама на по године, да се што боље образују у рационалном обрађивању земље. — На „Балканској изложби“ у Лондону узеше учешћа и српско пољопривредно друштво, које је већ предузело кораке, да представи стање сточарства и воћарства у Србији. Друштво ће позвати све српске привреднике и своје чланове, да узму учешћа на балканској изложби, толико важној и због енглеске највеће светске пијаце и због учешћа Бугарске, која је на ту сврху одредила до 500 хиљада круна.

Народна скупштина у Србији

Јуче је у скупштини било дебате поводом питања о прекјучерашњој демонстрацији. Опозиционари су бацали кривицу на поједине полицијске органе. Решено је да се према предлогу министра унутрашњих дела изабере анкета од 5 лица, која ће ову ствар извидети. Избор овај имао се извршити у синоћној седници, која је почела у 4 и по часа. До закључка листа избор тај није извршен. Многи омладинци хтели су да уђу у скупштину на галерију, која је била пуна, али пошто је председништво хтело да избегне демонстрације у скупштини — нису им дате улазнице, што је изазвало њихово гласно протестовање а и побудило неке посланике из опозиције, да интервенишу у њихову корист. Том приликом је дошло у секретарској канцеларији до препирке. Баца који не добише улазнице за скупштину, демонстрирали су неко време пред

уласком на галерију и пред скупштаном, па су се после мирно разишли. На дневни ред пре подне није се ни прешло, а требало је да министри одговоре на поједине интерпелације.

Исељенички јади.

Читамо у „Обзору“: — „У Америку! У земљу рада и слободе! Тако мисле и осећају све оне тисуће исељеника, који траже нову домовину у нади, да ће у њој наћи и нови живот. Брзо се отпремају на пут, све им иде полагано и жемезница и пароброд. Што се више приближују својој циљу, то су нестрпљивији, а када у даљини опава копно, задрхће сваком поједином срце у грудима од убуђености и — среће. Ево, већ се види „Елис Исланд“, циљ сваког исељеничког пароброда, са огромним вином слободе, што са бакљом у руци рек' би каже путеве новој срећи. Ну мало после започну службене церемоније у исељеничком уреду, које многоме проузроче туге и јада. За варљивце и остале вљочинце највећи је страх маршал Берхард, који имаде дужност уапсати сваког овог вљочинца за којег је то дотична полиција затражила. Ако није изручење затражено, не преча дотичнику нико искрцање, само мора назме удовољити свим осталим условима. Другачије је са осталим исељеницима. Сједињене Државе настоје што више ограничити усељавање, па издају све строжије одредбе, од којих су најглавније, да сваки досељеник мора имати циљ, где ће се населити, мора бити здрав и мора имати уза се извесну своту новаца. Строго је пак забрањено довађање радника на ажорд, те све радничке организације строго на то пазе. У свакој луци имају радњаца своје поверенике, који пазе на сумњиве групе радника. Особе, које нису удовољиле којему од прописаних услова, долазе пред „Board of Special Inquiry“, неку врсту судашта, које просуђује, има ли је дотична особа вратити или не. Пред тим се судиштем често одигравају потресни прикази. Стотине и стотине људи, који су већ удисали врак толико жуђене земље, осуђене су на повратак. Они моле, дижу руке и сувним очима заклињу чиновнике, да им дозволе искрцање. Пет дана имају времена, да испуне мањкавост, а ако за то време насу то учинили, одарате их у „Deportation Room“, вграду из које не могу никуда осим на пароброд натраг и пут домовине. Код тога често и најтврђе срце чиновника трпи заједно са оваквим несретницима“.

Српска Штедионица у Сарајеву.

Читамо у „Српској Ријечи“: Као што је познато, постала је и ова српска установа пре годину и по, кад и још неке тековине Срба у нашој ужој отаџбини. Оснивачи ове, без сумње, веома важне и корисне новине код нас, имали су свакако најплеменитије намере при оснивању штедионице. Њих није руководио у првом реду интерес, него чисто родољубље. Да се привредно оснажимо и на сво-

је ноге станемо, то је била идеја вођа. Српска Штедионица у Сарајеву имала је да постане неки центар других новооснованих повчаних завода у нашој земљи, да им даје правад и да их потпомогне, бар саветом, при оснивању. То је и чињено.

Што овај завод у првој години свога опстанка није овако у раду успевао, као што се је замисљало и жељело, није ни чудо, пошто је сваки почетак тежак. У најновије доба пак, штедионица је отпочела врло лепо да напредује. Ми смо уверени, да на овом путу неће стати, већ из дана у дан, корак по корак се усавршавати, те тако оправдати наде, које смо у њу полагали. Наша штедионица је данас на најлепшем путу, да постане један од најсолиднијих и најсавршенијих повчаних завода у земљи. Сад зависи искључиво од нас, да се то зашета и оствари. Нема никакве користи од празних речи, да делу се показује патриотизам! Кад би се сви Срби, који у опће раде са повчаним заводима, послужили нашој штедионици, успех би био преко сваког очекивања сјајан. А то се с правом може од њих очекивати.

Само од вас, браћо и сестре, зависи, да се од овог малог почетка створи привредна установа, која би могла импонирати душманима, а нама непроцењиву корист донети. Не гледајте за сад на крупне дивиденде, него на друго, што се не изражава цифрама, а то је морална висина завода, која ће нам с временом донети поред дивиденде и потпуну материјалну независност.

Шта нам кажу цифре.

Државно статистичко звање угарско изнело је бројне податке за месец август ове године. У том месецу родило се у Угарској 61.699 а умрло је 37.721 душа. Прираштај износи дакле 23.978. Кад се сравне првих 10 месеци ове године са првих 10 месеци прошле године онда је у том времену ове године прираштај становништва повољнији са 58.705 душа. Октобра месеца ове године склопљено је свега 11.709 бракова, према октобру месецу прошле године са 1029 мање, а према ових 10 месеци прошле године са 672 брака мање. Октобра месеца ове године издано 19.307 путних исправа. Октобра месеца прошле године издано је 16.148. Иселило се 12.726 особа и то 10.948 у Америку. Колико се иселило без редовне путне исправе. Октобра месеца прошле године иселило се 11.103, дакле за 1623 особе мање но ове године. За првих 10 месеци ове године иселило се 121.476 особа, а за првих 10 месеци прошле године иселило се 130.088. За првих 10 месеци ове године вратило се 19.875, а за то исто време прошле године вратило се 12.098 лица.

Претерана себичност.

Недавно је умро у Винковцима умировљени парох из Острова Јован Јанковић. Погребу је присуствовало 5 свештеника и то тамошњи парох, његов капелан и 3 са стране. Покојник је живео само од своје мировине, никаквог иметка није имао а иза себе оставио је рођакињу удовицу, која је сиромашна још за живота свога рођаке кубурила, а сад још и већма. Од такве сиротице-а за присуствовање на спровод свога у Христу - брата - дао се налатити парох винковачки и његов капелан сваки по 6 Круна. Зар је то колегијалност и родољубље, којим се многи радо воле истицати.

Брзојави „Застави“.

Стигли 14. децембра.

Изгорела барака.

Осек. Прошле ноћи изгорела је варошка барака за колеру, која је била подигнута на вјначком ветробалишту и у којој од неколико месеци станују радници шећерне фабрике. За време пожара била је барака празна.

Штадлер за француске свештенике.

Сарајево. Надбискуп Штадлер издао је пастирско писмо, у коме позива да се прилажу милодари за протерано француско свештенство.

† Гроф Евген Зичи.

Меран. Умро гроф Евген Зичи.

Против зборов за Босну

и Херцеговину.

Београд. У званичним круговима говоре, да је министар унутрашњих послова позвао начелнике, да не дозвољавају зборове против босанске управе.

СРБИН

млад вешт гостионар, са женом без деце тражи

гостионицу под рачун.

Жена је добра кувалица. Говори немачки мађарски и романски. Са кауцијом располаже по потреби Радњу може одма примити. Писма треба слати на админастрацију „Заставе“ под знаком „Вирташ“.

ЈЕШ СТАН са четир собе и осталим одељењима издаје се одма под карију. Близка звездица у администрацији „Заставе“.

Нова радња готових

одела

Панте Спаића у Новом Саду, дунавска ул. бр. 36. добила је огроман избор најмодернијег зимског јесењег и зимског одела за мушке, женске и децу.

Цене ниске и утврђене

КРАСТАВЦЕ, пфефероне.

Кисео купус

100 кила 10 К бруто оферира

Anton Linek

1528 12—20

Znaim.

Ценовници бадава.

МЕД! За чисту гарантовано у кантама од 5 кила франко.

Бегер К. 7-40.

Послар: К. ПИШЕР, Вел.-Бечкерек.

I. 1653 2—10

На знање!

Стављам поштованој публици до знања, да сам од државе увео на више година 1600 лаца најбоље паше под закуп, такозвани „Јозефсдорф“ под Опавом у Банату. Ко је рад марву или овце на пашу пуштати, нека се обрати мени у Тител или код г. Ђоке Стеића, учитеља у Опаву.

Марву и овце могу одма терати на пашу.

Примећујем, да ће марва за себе, а овца за себе опредељену пашу имати.

Лазар М. Јанковић

I. 1524 10—10 у Тителу.

"Застава" излази сваки дан два пута, а недељом и понедељником једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље на један месец 2 кр. 40 пот. ка четврт године 7 круна. Кад се јутарњи и вечерњи лист засебно шаље: месечно 2 кр. 98 пот. на четврт године 8 круна 75 пот.
За Аустрију и све остале земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: за пола године 2 круне, на целу годину 4 круне, а за стран- земље годишње 6 круна 50 пот.

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура.

Телефон бр. 131.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

(Вечерњи лист.)

ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДВОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ.

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво „Заставе“ је у кући г. Ј. Т. Чавића Администрација „Заставе“ налази се у кући, где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 22. Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе“.

Румописе не враћамо.

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура.

Чек-конто 12008.

Политичке прилике у Будимпешти

Кад се политичке прилике у Будимпешти посматрају, на први поглед изгледа, да је све мирно и задовољно. Али ко то мисли, тај се јако vara. Измирење између двора и Мађара није никог задовољило. Двор није задовољан, јер не може да добије све, што жели. Јавна је тајна, да је први покушај двора остао безуспешан. Векерле је сам признао, да је двор нудио Мађарима топове за домобранску војску, ако повисе број регрута, али странке нису прихватиле. Мађари опет нису задовољни, јер им се управо ништа није дало. Ништа друго није се постигло, осим што је разјурена Тисина и Фејерваријева гарда. Нове личности, а стари систем.

Листови пропаље Тисине странке подсмевају се коалицији. За Кошута, Апоњија и Андрашија веле, да ништа нису израдили за народ, него се старају само за своје интересе, а према Бечу су врло попустљиви. Таково писање непријатно је коалицији. С тога коалиционашки листови позивају владу, да већ једном уради што и за народ. Један од главних листова коалиције привлаче, да је међу мађарским странкама прилична узнемиреност због оваке ситуације, јер је питање: како ће се развити догађаји? Неће ли се једног дана и мађарски народ и његове вође наћи на сокаку, грдно преварени? Слаба ће успеха бити, ако онда вође буду говориле: „То нисмо могли ни помислити. Томе се нисмо надали!“

Ове су речи упућене на адресу мађарских првака, који седе у данашњој влади. Препоручује им се предосторожност. — У Кошуту странци избило је отворено незадовољство због оваких прилика. Тали је Кошуту у очи рекао, да је несрећа за 48 шеку странку, што је Кошут постао министар. Кошут је признао да је то негодно за странку, али шта је могао чинити, кад је Беч захтевао, да он буде министар. Да, Беч је само под тим условом пристао на измирење, ако Кошут и Апоњи уђу у кабинет, да им тако убије углед пред народом, а после ће већ лакше с њима.

Мађаре не може да задовољи досада-

шњи рад Векерловог кабинета, јер сабор је изгласао војску за три године, исто тако и порезу, изгласао је грдне своте за топове, напунио је државне касе, одобрио је бечку спољну политику и одржао делегације у досадашњем облику. А шта је изгласао за народ?! Кошуту законски предлози о потпомагању индустрије и поморске трговине нису никаква отштета за то. Један мађарски лист вели: „Министарске речи: стрпљење, стрпљење и стрпљење, то је отштета“. Па докле тако?! Али Бечу ни то није доста. Беч жели, да се делегације већ на пролеће састану и да изгласају што треба за 1908. годину. Онда ће доћи на ред и повишење броја регрута. Спроведе ли Беч и то, онда је добио што му треба, па ће друкчије говорити са Мађарима о тако званом уставним гаранцијама. Андраши је у свом говору нагласио, да су те гаранције прека потреба, али не подноси законски предлог!

Није чудо, што мађарски политичари веле, да им је доста ове политике поверења. Ако је до лојалности, повезали су је. Отишли су до крајње границе. Даље се већ више не може! — довикују они, али зато ипак не праве никакве сметње, да се предрачуна за 1907. годину изгласа. Многи Кошутовци боје се, да ће се њихова странка изиграти, ако овако и даље буде ишло. — Боје се, да ће се њиховој странци с пуним правом моћи добацити, да се отимала за власт — и ништа више. То ће јој се зацело моћи пребацити, ако овако устраје. Узалуд пак говоре они све то, кад ипак иде све онако, како Беч хоће.

Да би влада бар донекле задовољила Кошутовце, удесила је, да саборски одбор за правосуђе донесе закључак, по ком се Фејерваријев кабинет неће ставити под оптужбу (јер то краљ не дозвољава), али предложити се сабору да чланове тога кабинета жигосе као издајнике и рушитеље закона, који су старог краља хтели да наведу на гажење заклетве... Тај саборски закључак пак да се путем плаката објави у целој држави. Истина, да би по овом чланови Фејерваријевог кабинета избегли затвор и не би морали да надокнаде штету, али ово жигосање је ипак за њих страшно. Чим се у Бечу дознало за тај пред-

лог, одмах је дворски лист „Фремдевблат“ поручио, да се такав предлог не сме поднети сабору, него се још мора дотерати и много изоставити. Не може се доволити, да се као издајник жигосе Фејервари, који и данас заузима у двору угледно место као заповедник краљеве телесне гарде, вели дворски лист.

Кад је краљ донао за овај закључак, позвао је к себи Векерла и Полоњија и рекао им је: да би што било варварски, кад би се саборски закључак плактирао у целој држави. Полоњи се позивао на то, да сабор може плактирати, кад се жигосе који посланик због чашћења и подмићивања бирача. Позивао се и на примере у Француској само краљ није хтео да попусти, јер друго је Француска а друго Угарска. Сирмах Полоњи! Он је то заборавио. Краљу је — како говоре — неправдо, што се за њега у предлогу вели, да је он стар дакле немоћан, који нема самосталности и не уме сам врело да суди. Он је изјавио своје огорчење због тога, а министри су му обећали, да ће се то изоставити из предлога. Влада већ ретерира. Иваслаће се један пододбор, који ће тај предлог прекројити према краљевим примедбама, а тај ће предлог сасвим друкчије звучити. Фејервари је дакле још јако моћан Векерлов кабинет мора да га заштити, јер иначе може доћи до кризе. Коалиција је хтела, да Фејерварија онемогући, али није успела. Мислило се, да Фејервари неће бити у двору приликом отварања делегација „због болести“, али он је здрав!

Мађари су постигли и један успех. О давна већ они траже, да делегације не отвори краљ престоном беседом, јер делегације нису то исто, што и сабор, него само један одбор. Сада су постигли, да се краљева беседа не зове престоном беседа већ отповдран на повдран председника делегација. Је ли то добитак?! Слаба работа. Али Беч нуди Мађарима уступке против народности. Можда је последњи Андрашијев говор увод за те уступке, данајске дарове. У исто време пак увређен је председник делегација гроф Тодор Зичи. Краљ га није ословио приликом отварања делегација, као што у своје време није ословио грофа Апоњија, кад је био председ-

ПОДЛИСТАК.

О ЗДРАВЉУ НАШЕГА НАРОДА.

Садржина из предавања Др. Милана Јовановића Батуца

(држаног на I. забавном и научном селу у Новом Саду у недељу 12. (25.) новембра.)

Пре свега је говорник похвалио замисао и идеју тих предавања, захваљује се на почастима што смо га позвали, да он почне низ наменених предавања. Што је баш он позвао, да први говори, сматра као признање науци, на којој он дела и којој је задатак да поправља народно здравље. Истиче важност здравља, од здравља зависи све. Без здравља нема напретка ни задовољства, јер ко хоће да напредује, мора радити — мора бити снажан; а само здрав човек може бити издржљив и снажан. Ово се не тиче само појединаца, него и читавог народа.

Ако погледамо на наш народ, видећемо, да није више тако снажан и издржљив као некада, јер код нас сарамерно највише умире од свију народности у Угарској.

Ево шта кажу званични бројеви о томе:

Од 1000 умире у Угарској, Хрватској и Славонији годишње

Чивута 16.⁰

Немаца 23.¹

Мађара 24.⁴

Хрвата 24.⁰

Словена 26.⁷⁰

Румуна 27.⁰

Срба 32.⁷⁰

Давље од хиљаду Срба умре два пута више него што умре од хиљаде Чивута. Док код других свију народности умире просечно 22 од хиљаде, Срба умре 32 од хиљаде, а то износи, отприлике, 12.000 годишње. Дванаест хиљада живота изгубимо ми годишње више, него што би то према нашој бројној снази требало и смело да буде!

Кад би друге народности убиле 12.000 Срба годишње, то би било ужасно, а овамо ми сами својом кривицом губимо толико људи више, па се и не осврћемо на то.

Али пођимо даље!

На сваког умрлог долази у средњу руку 32 болесника т. ј. 32 пута више болесника има у једном народу него што их умре. Према томе има у нашем народу 384 хиљаде болесника више годишње, него што би то смело бити према нашем броју.

Узмимо даље, да сваки болесник болује просечно 20 дана, онда се код нас болује 7 милиона 680 хиљада дана преко године више, него што би нас боловало онда, кад би наше здравствене прилике биле као код осталих на-

родности Угарске. Толико дана више изгуби наш народ болујући и не радећи за једну годину дана, толико надница више пропадне нама Србима само зато, што су нам здравствене прилике до зла Бога рђаве! Тај сувишак губитка нам је у нашем народном животу, као кад нас домаћи лопов поткраде. Полако, али стално нападамо и бројно и материјално.

Узрок томе је у нама и у нашем животу њ навикама.

Наша кућа, наша вера, наш живот и наши обичаји имају много узрока у томе.

Оснивање породице, женидба и удадба је погрешна код нас, јер наш народ не жени и не удаје ради оплеменења расе и потомства, него због радне снаге и — што је то обичај. Због тога се а не пазн код нас на доба кад треба женити и удавати, него се и рано жени и рано удаје. Осим тога се не пазн ни на то да не буде велика разлика између мужа и жене, а то је узрок, што се наше племе дегенерише (изрођује). Даље, трудна жена ради најтеже послове као и да није под бременим. Порађа се у најгорим приликама измучена и израђена, те нема довољно снаге ни себи ни детету. Осим тога код нас се врло мало пазн на децу. Како се код нас негују деца, то је испод сваке критике, због тога и умире код нас највише деце, а и што остане често је

ник сабора Вели се пак, да је гроф Тодор Зичи зато пао у немилост, што се у Коморану бацио мастионицом на великог жупана, Кубинија, ког је Фејерваријева влада била поставила. То му краљ не може да опрости, а Вежерлов је кабинет био немоћан да спречи понижење председника делегација.

И то се све зове мир између Беча и Пеште.

Нов кандидат у Новом Саду.

Нови Сад, 17. новембра.

Наши „Браниковци“ и неколико патријархових људи, да могу ископати би из земље кандидата против дра Славка Милетића. Они сами дабогме не смеју да се појаве, јер су у Новом Саду мртви.

Због тога траже кандидата, који им је близак, али који може рећи и то, да није „Браниковац“

И навалили су на Милоша Мијатовића, економа, да се он прими и то са програмом ван странака, са српским програмом и т. д. Но чим се он кандидовао против радикалног кандидата дра Славка Милетића онда је јасно, да он шкоди српској народној ствари и помаже вући путуње патријарху Георгију.

Кандидат „ван странака“ или како би се назвао нема темеља у Новом Саду. Он би се могао кандидовати само тако, што зна да ће га сви „Браниковци“ и сви политички гадови Новог Сада помоћи, и онда би могао добити бар нешто, нешто гласова, али нити би могао победити, нити се тим гласовима понети.

Ми за сад видимо само оне, који раде за Милоша Мијатовића. То види сигурно и он. И ако има вољу, да се ухвати за сандук политичких мртваца, које сад спуштају у гроб, од воље му је. Они који су себе потпуно изиграли, које је народ презрео и који се гнуша, злоупотребили су многог и многог. Они ће то учинити и с њим, само ако дозволи. Нама је право. Ми ћемо зато, да имамо посла са старим Браниковцима, који су набавили кожу Милоша Мијатовића па се у њу увели. Изволте! Нови Сад зна шта хоће! Нови Сад зна шта му је дужности и чува име своје. Нови Сад није мало дете, да се даде ма од ког преварити. Живи били па видели.

Изборна борба.

Јављају нам из Силбаша: Јуче, у четвртак, био је у нас избор изборника и том приликом су изабрани с огромном већином ови: Младен Милић, председник; Давид Петљански, Миливој Бугарски, Обрад Исаков, Младен Пејак, Никола Пајић, Сава Коларић, Младен Ников, Миливој Пајаћ млађи, Никола Туцић, Васко Алексић и Лазар Димић, учитељ. — Све

кржљаво и неразвијено, те нема у нашем подмлатку оне отпорне снаге, која је потребна за животну борбу.

И наша исхрана је као што не треба и ако ми живимо у повесним крајевима, где човек навек може набавити лако све што му за живот треба. Ми не уможемо као што треба да спремимо и распоредимо своју храну. Зими кад најмање радимо поједемо највише и најбољу храну а лети кад радимо најтеже послове живимо о најлошијој храни, а то је на штету нашег рођеног тела.

Што наш народ тако рђаво стоји у здравственом погледу, много доприноси и то, што не уме да разазнаје болести.

Код заразних болести не слуша лечнике и неће да одели болесну децу од здраве, те тако и здрава деца лако се разболу. Осим тога — а то је најгоре — много слуша бајалице и бабе, те у највише случајева доцкан тражи лечничку помоћ. Даље наш народ радије даје на подухје него на болесника.

Ми се ни од мртваца не уможемо да сачувамо, ако је исти умро од заразне болести, него љубимо таког мртваца, једемо у истој соби (даћу) где је мртац лежао и т. д. Због тога се све више разболевамо, бивамо све слабији.

Можда ће ко рећи, да је наш народ плодан, па ћемо на тај начин надокнадити оно што губимо јачим умирањем. Но то је погрешно

су то одлучни чланови српске народне радикалне странке и гласаће једино на кандидата те странке: Кузмана Миловановића и Јована Радивојчева.

Каменица, 29. новембра 1906 Данас код нас обављен избор изборника за избор посланика за наш народно-државни сабор. Изабрани су шест изборника једногласно, који ће сви гласати за кандидата радикалне странке А то су: Јован Марић, Исак Стојишић, Тодор Савић, Матар Вилић млађи, Васо Иконић и Петар Станковић.

Купиново. Код нас је обављен избор изборника на Св. Арањела, те изабрасмо пет изборника, којима доволнисмо поверење да гласају за народног радикалног кандидата.

Пишу нам из Жабља: Малени број наших либерала сном мртвијем спава. Па чак се и они не мичу, који су били у Новом Саду присутни приликом кандидирања у седници средишњег одбора либералне странке и захтевали, да се истакне и у Шајкашкој либерални кандидат. Муку муче, јер не знају шта ће и како ће. Толико их је мало, да чак нису у стању на листу изборника сачинити. — Листа радикалних изборника, по свој прилици, неће ни имати против-листе. Елем избор радикалних изборника потпуно сигуран као и избор радикалних посланичких кандидата.

Шајкаш лала.

Пишу нам из Сурдува: Јуче је освануо Никола Петровић из Старе Пазове код нас, будио је неке изборнике, и ружио је неке, који неће као он, а нарочито је изјавио, да је ради осигурања данашњег избора изборника дошао. Након његова одласка одмах је добовано по селу, да је сутра избор посланичких изборника.

Данас смо имали избор изборника и изабрани су са огромном већином чисти радикали. Дакле Никола Петровић ништа није осигурао. Изабрани су ови: Стојко Суботић, Јован Смуђа, Паја Боснић, Радован Мрдаљ, Чедо Бојанић, Дрвољак Цветко, Милан Илић, Љубомир Предојевић, Чедо Шашић, Настас Савић.

Пишу нам из Стари Шова: Јуче у четвртак 16 (29.) о. м сазвана је у нас изборна скупштина, да изврши избор изборника. И како су се наш поп Стоја и учитељ Коста надали браниковачком својем кандидату дру Милојевићу, то су одлагали почетак скупштине до 10 сахата. А кад је дошао др Милојевић, па видео, да за њега у нас нема меда, поп Стоја и учитељ Коста завадише се својом дреком и лармом са бирачима, натурјујући им своју листу, те се разиђосмо не извршивши избор изборника, који би иначе по предлогу Ђ. Гајина готово једногласно изабрани били и који би једнодушно гласали за кандидате наше српске народне радикалне странке: К. Миловановића и дра Јована Радивојчева. — На питање наших људи из Стари Шова, шта да раде у след овако непријатног владања поменутог све-

пшно мишлење, јер ми спадамо међу неплодније народе. Код нас има више брачних парова а нисмо плоднији. У Србији као и код нас је мало неударних и нежењених, али поред свега тога то множење није природно, него је то прираст подмлатка сувише рано и сувише касно жењених и удатих, а то је опасно по нас јер је тај подмладак кржљав, нездрав и неотпоран.

Како би се томе дало помоћи?

Посао није лак, јер је тешко искоренити погрешке и разне празноверице, које су нам досад шкодиле. Али ми не смејемо клонити, него се морамо истрајно борити и радити на побољшању народног здравља. Морамо имати на уму; да су се и други напреднији народи морали борити са истим тешкоћама, али им је на крају труд био богато награђен.

Ми не смејемо чекати, да наш народ сам увиди своју погрешку јер би то доцне било, него морамо ми који смо ученији латити се тога посла. Учители, свештеници, трговци, лечници и други морају се латити тога посла. И то треба почети са млађим нараштајем, јер је старије тешко обавестити и разуверити. За тај посао треба много труда и много снаге. Треба основати друштво за чување здравља. У Србији постоји тако друштво 3—4 године, и ма да се са мало снаге и мало жртава радило, ипак је успех досад врло леп. То друштво има свугде

штеници и учитеља жалосног К. Пешића ми им светујемо, да неодложно пријаве ствари преко г. епископа епархијском административном одбору, шта овај оне малоумнике опамети и упути наред.

Јављају нам из Руме: Данас — у петак — одржан је код нас избор изборника, који ће бирати посланика за наш народни црквени сабор. Избор се свршио са сјајном победом радикалне странке над удруженим самосталцима и клерикалцима. И овом приликом се јасно показао савез самосталаца са клерикалима. С њима је гласао наш „чувени“ др. Јован Шевић, нови самосталац. Честитамо странци браће Прибићевића. Али ни ови дични савезници не могуће им помоћи. На листу српске народне радикалне странке гласало је 158 бирача, док је листа самостално-клерикална добила свега 47 гласова. Изабрани су: Ђура Стајић, др. Жарко Миладиновић, Јефта Остојић, Емил Попић, Миша Ђорђевић, Јован Јовић, Крста Јефтић, М. Јовановић, Недељко Радић, Новак Орловић и Милош Петровић.

Кандидати

српске народне радикалне странке

за српски народно-државни сабор.

За Карлоце и старо-пазовачки срез, кандидован је био као свештенички кандидат Милан Младеновић

Но он се захвалио, те је изборна срез кандидат био пароха Дамјана Прерадовића из Голубинаца. Кандидациони одбор пристао је на ову кандидатуру.

За Панчево перлески и црепајски срез кандидован је био као свештенички кандидат Јован Вујин свештеник из Бегеч. Но како он из здравствених обзира не може на сабор, кандидован је Мита Шајић парох из Јасенова

За перлески срез био је кандидован др. Стева Јовановић, но како је он кандидован за Панчево, то је кандидован за перлески срез. Живео Витолаћ

Политички преглед.

Народна скупштина у Србији. И у јучерашњој скупштинској седници настављена је расправа о одговору министра председника на интерпелације о топовском питању. И јуче су главну битку водили народњаци. Од њихове стране говорили су Ј. Стојковић, Рибарац и Агатовић Свињихови говори кретали су се у истим границама и правцу, у ком и Вељковићев говор. Рибарац је још замерао и националној политици радикалној, која се ослања

своје подборе, који се старају о здрављу тога места. Таки одбор води бригу о води, храни, о трудима, неговању болесника и т. д. Таки одбори оснивају кречане, где их нема, да би народ могао чистије држати своје станове. Основали су школе где се учи мешња и печење хлеба; расписали су стечај за планове сељачке куће, која најбоље одговара здравственим приликама. То је друштво основало две школе за сеоске домаћице, где се уче сељанке како се кува, пере, крпи, тка и т. д. Држе предавање, пишу књиге, где се дојави зараза шаљу свога лекара, да види и нађе начин како да се иста сузбије. Говорник предлаже, да и ми почнемо на томе радити; упозорје да не заборавимо, да је здравље снага, а то треба чувати. Жели, да ове речи не заборавимо, да свагда имамо на уму, да је здравље најиздашнији капитал народне снаге, јер ако то изгубимо и упрацистимо — себе смо упропастили.

Ово занимљиво предавање саслушано је са највећом пажњом, а у даљем низу предавања биће их још више о народном здрављу. Па се надамо, да ће иза тога доћи и дело, рад, јер тек не можемо остати да умиремо што по реч и преко божије воље.

на политику пријатељства с Бугарском. Пашић му је одговорио, да није ушао дубље у ту политику, иначе не би тако говорио. А биће времена да Рабарац уђе дубље у ту ствар и онда неће овако говорити. Он може данас наше рећи по толико, да је баш такво држање радикала у националној политици учинило, да се ствар у Македонији окрене мирним путем. Ове речи Пашићеве пропраћене су бурним одобравањем, Рабарац је на то изјавио да у националној политици не прима лекције од човека, за кога се зна како је националној мисли служио 1885 године. На то је Пашић одговорио, да су радикали онда водили борбу против краља Милана па и онда разумели националну политику, и зато су тада и ставили своје услуге на расположење краљу Милану и саветовали му да уђе у Македонију. Од самосталаца говорио је шеф странке Љуба Стојановић, који се није изјаснио ни за ни против наставке Шнајдерових топова, но му је поглавити задатак био, да оправда рад самосталске владе и да исправи нека тврђења за која мисли да су нетачна. Од стране радикала говорио је само М. Трифуновић који је, с извештајем самосталске топовске комисије у руци, доказао цифрама гласање о сваком поједином делу топа по реду важности тих делова, да између Шнајдера и Крупова тога нема никакве или врло мале разлике и да против Крупова топа говори што је најважније, а то је, да му се припуцању цев деформише. Тим истим подацима доказао је да либерали представљају ствар изврнуто. Расправа ће се наставити.

Хрватска и Славонија.

Пренос пепела Зринија и Франгепана.

Хрватско-славонски сабор расправљао је петицију хрватске академске омладине у Будимпешти, да се пренесе пепео Франгепана и Петра Зринија у Хрватску, који су погубљени у Бечком Новом Месту. Известилац одбора за петиције препоручио је молбеницу и нагласио је, да су оба мученика заједничке борбе са Мађарима против централистичких тежња Аустрије доказ да мађарско хрватска одбранбена политика није тек данас поникла. Предлаже, да се изашље одбор, који ће проучити ово питање и поднети предлог. — Елеговић (Франковац) предлаже, да се дан смрти оба јунака прогласи народном свечаношћу и да им се подигне споменик. И Старчевићанци су за савез са Мађарима, ако они зајемче Хрватској самосталност. И предлог известичев и Елеговићев је усвојен.

Вести из места и са стране.

Бугари убили 14 Срба и Српкиња и спалили 30 српских кућа.

стигао је већ из Београда опширнији извештај о ужасном злочинству бугарског комитета. Ноћу између 5-ог и 6-ог ов. мес., бугарашке здружене чете из Овчег Поља, у јачини до 200 људи, нападе су српска села Довезенце и Бељаковце у намери да их са свим униште. — Око 8 сати у ноћ опколили су незаштитена села и почели убијати и палити куће, амбаре и остало што је горети могло. У Довезенцу изгорело је до 15 кућа и све остало, што се око њих налази. Људи су остали без крова, без хлеба, и без игде ичега. Убијали су и жене и децу. У Бељаковцу је изгорело такође до 15 кућа. Ту су убијали и жене и девојке. У једној кући убили су матер и кћер и тешко ранили оца који је бранио своју нејач. Број жртава је утврђен у оба села на 14, које одраслих које деце, мушких и женских. Док је све ово вршено, аскер који је био у Довезенцу баш у то доба није сметао бугарашима да са толико маха и дивљаштва нападају на та два мирна села српска.

Експлозија у једној фабрици.

У низу великих несрећа у новијем добу је и катастрофа, која се јуче догодила у Пруској близу вароши Дортмунда. Запаљила се фабрика, у којој се фабрицира праскова материја робурит. (Робурит је загасито бео прашак, врло се дуго да одржати, а употребљава се за бушење тунела, а особито и у наменим, угљеним и солним мајданима.) Фабрика се налази између вароши Витена и Анена. Услед ватре запаљила се и та праскова материја и целу фабрику у ваздух однесе. Чак је и у вароши Дортмунду неколико прозора оштећено. Ане, варош по-

ста сама развалина, а и у Витену је штета ужасна и свет као без главе бега са огњишта свога. Сама фабрика је савршена са земљом. Испод рушевина непрестано се вуку мртви и рањени, колико их пак још лежи под рушевинама, то нико ва свету не зна нити може знати, а спасавање врло тешко иде. Говори се о неким три стотине мртвих и рањених. По извештају из Дортмунда, до сад је испод рушевина извучено 40 мртвих и 200 рањених. Рањени гровно изгледају, има их чије је поједине удове експлозија до другог места однела. Многи од њих не могу ни на који начин у животу остати. Многим мртвима су главе поодкидане. Технички директор фабрике је ужасно унакажен, па и управитељи трговачког одељења фабрике су тешко рањени. Ватра се појавила око пола осам у вече, а у 8 сати већ и прва експлозија. По мишљењу директорском фабрике експлозија је намерно изведена, ко је пак извео — то ће се ваљда касније дознати.

Ретка варалица.

Јунак данашњих дана је једна варалица, која је далеко надмашио „кепеличког капетана“. Сви листови на дугачко пишу о загребачком догађају, где је једном препредењаку — Игњату (Нацики) Страснову — пошло за руком, да превари надбискупа Посиловића, читав двор му, па чак и дра Јозу-у Франка. Ова је ствар тиме значајнија, што има и политичке позадине. Цео догађај десно се овако: Нацики Страснову падне на ум, да насади загребачког бискупа и да дође мало до новаца. Прошлог петка брзојави бискупу Посиловићу, да по највишем наређењу ради важних ствари долази дворски и министарски саветник Оскар Бергер од Виленега. Одмах чим је предао брзојав седне на железницу и у 2 сата по подне стигне у Загреб, где га на станици дочека каноник Пливерић, одведе га у нарочито за њега одрађено одељење у бискупском двору и пријави га надбискупу. У четир сата прими надбискуп „дворског саветника“. Страснов му повери, да је дошао по наредби министарства спољних послова, да се увери о здравственом стању надбискуповом, јер су извештени у Бечу, да због непрестаног побољевања надбискупова занемарују се материјалне прилике му и онда му поверљиво дошапуно, да с тога намеравају у Бечу, да му поставе коадјутора. Надбискуп се непријатно изненади, али ни за тренут није посумњао, да има посла са варалицом. Захвали се Страснову на искрености му и препоручи му се, а уједно му саопшти више поверљивих ствари. Међу овима беше и то, да се и управитељ семинара др. Александар Барон тражи за ђаковачког бискупа, кога би желео и сам надбискуп. Страснов је био великодушан и све је милостиво обећавао. Тек што се растао са надбискупом и повукао у своје одељење, дође к њему каноник Пливерић, који би такође желео да буде ђаковачки бискуп, те поднесе разне молбе „дворском саветнику“, а сам му повери више врло поверљивих ствари са двора. Страснову је после тога било већ лако, да се приказује, као да су му све ствари на двору познате. Ну њему није било доста само то, хтео је да дође и до новаца. Сети се, да је негде читао о сновима Велико-Хрвата и да ове вештачки гаји Старчевићева странка. Да би му мисија добила и политички вид, саопшти Пливерићу, да позове дра Франка у двор, јер има и с њиме да преговара о врло важним политичким стварима. Франк се позиву одмах одазове. Страснов га прими хладно, дипломатски и одмах му управи питање, да ли је вољан, да се с њиме, повереником министарства спољних послова, упусти у политичке преговоре. Јозуа се изненади и није умео да му одмах одговори, но Страснов му хладно примети, да се не мора изјаснити одма, даје му времена за размисљање, а он ће га сутра посетити. Ручавао је и вечеравао са надбискупом, овај га је изводио у шетње и свугде су му одаване највеће почести. Са дром Јозуом Франком је поверљиво конферисао, који му је саопштио све жеље Старчевићеве странке и уговорили су, да крајем овог месеца дође Франк у Беч, где ће наставити преговоре. Био је Страснов чак и код бана на аудијенцији. Једино што није могао од надбискупа, да извара новаца, али је за то од дра Барона изварао хиљаду, а од каноника Пливерића 800 круна. Када је опазио, да почињу у Загребу већ сумњати у његову мисију, опрости се са надбискупом и у пратњи каноника на бискупским колима извезе се на железничку станицу и допутује у Будимпешту. Ту је међутим био лоше среће. Будимпештанска полиција, која га већ одавно познаје и која му је забранила, да долази у Будимпешту, ухвати га, и стави га у истражни затвор и тада изађе на видело цело обешечавање Страснов. Може се мислити, како се чешу они у Загребу, Страснов пак све прича чисто хвастајући се. Судиће му казнени суд у Будимпешти и свакако да ће се открити многа поверљива политичка ствар,

која неће бити пријатна ни надбискупу Посиловићу а још мање дру Јозуи Франку.

„Жидовска Смотра“ у Загребу.

Загребачке званичне „Народне Новине“ јављају, да се под горњим натписом покреће нов чивутски лист — као што кажу — на „хрватском“ језику. У Загребу су три чивутска дневника: Франк-ово „Хрватско Право“, „Аграмер Цајтунг“, „Аграмер Тагблат“, а осим тих дневника има још и других којекаких разних чивутских листића. А сад се покреће још и та „Жидовска Смотра.“

Успех једне Српкиње.

Ових дана је положила државни испит са одличним успехом млада уметница Софија Јоцић кћи овдашњег грађанина Луке Јоцића. Млада уметница, која је своје науке свршила на прашком конзерваторијуму, још од детињства је показивала великог дара за музику, те је сад после вредног и истрајног рада постигла највишу квалификацију у тој струци. Честитамо младој Српкињи и њеним родитељима и надамо се, да ће млада уметница и свој дар и своју спрему употребити и на корист свога народа. Живела!

Брзојави „Застави“.

Статја 17 новембра.

Оповргавање војног министарства.

Будимпешта. Заједнички војни министар одлучно оповргава вест о размештању чета према југу. Тврди, да то ни сада, ни у будуће не намеравају.

Страначка седница пучке странке.

Будимпешта. На страначкој седници пучке странке Стеван Раковски је жестоко напао домобранство, што се дало употребити при растеривању сабора. Нарочито ја жестоко напао пуковника Фабрициуса. Домбрански министар Јекелфалупи узео је у обрану домобранство и изјавио је, да је Фебрициус морао као војник без условно извршавати добивене налоге.

Изборна реформа у Аустрији.

Беч. Феудално племство горње куће неће никако да напусти плурално изборно право.

Марочко питање.

Париз. У камари изјавио је министар спољних послова, да Француска нема никаквих освајачких намера. Ратни бродови су само из предосторожности отпослати у Мароко.

Т р г о в и н а.

НОВИ САД, 16 новембра 1906. године.

Пшеница прве квалитете 13 к. 20 п. до 13 к. 40 п.
Пшеница нова — к. — п. до — к. — п.
Пшеница средња 12 к. 80 п. до 13 к. — пот.
Пшеница лакша 12 к. 20 п. до 12 к. 40 пот.
Наполица нова — кр. — п. до — кр. — пот.
Јечам 12 круна — пот. до — кр. — пот.
Зоб нова 13 кр. 20 пот. до 13 кр. 40 пот.
Кукуруз у зрну н. 8 кр. 40 п. до 8 кр. 60 п.
Кукуруз у клипу н. — кр. — п. до — кр. — п.
Маст 132 кр. — пот. до — кр. — пот.
Сланина 132 кр. — пот. до — кр. — пот.
Сланина паљена 132 кр. — п. до — кр. — п.
Свињн ујојени тешки 92 до 94 пот.
Свињн средњи . . . 88 до 90 „
Свињн лаки . . . 80 до 86 „
живе мере.
Теопи 96 п. до 100 пот. по кили
Јагањци — к. до — к. по пару
Овци 32 кр. до 48 кр. по кили.

Јавна захвала.

Приликом сѣла српске занатлијско-ратарске читаонице од 25. новембра 1906. год. приложила су следећа г. г. добровољне прилоге.

По 3 К уредништво „Заставе.“

По 2 К др. Миладин Свињарев, Милош Марић, Ђорђе Петровић, Петар Попадић, др. Бранко Илијћ, Миша Георгијевић, Милан Радонић, гђа дра Свињарева.

По 1 К Ђока Сланкаменац, Пера Пирозки, Марко Вилић, др. Бошко Петровић, Глиша Ракић, млади Димитријевић, трговац Станковић, Бурица Ракић, Мириловић, Миличић.

По 40 фил. Тоша Ченејад, Милошца.

Свима приложницима изриче се овим путем најтоплија благодарност.

Из редовне седнице управног одбора српске занатлијско-ратарске читаонице, држане у Новом Саду 19. (29.) новембра 1906. год.

Ђорђе Петровић
перовођа.

Милош Марић
председник.

100

Књижевна вест.

По одлуци високославног Народног Школског Савета од 16. (29.) марта о. г. Ш. С. 212—179. ех 1906. и од 20. октобра (2. нов.) о. г. Ш. С. 639—628. ех 1906. одобрена је за V. и VI. разред српских народних школа, као и за повторне школе као нај боља те врсте моја књига под насловом:

„ИЗ НАУКЕ

државном уставу“

за школу и народ;

но под условом, да тој књизи буде цена 40, а не 80 потура, те су о тој одлуци извештени како архидијецалски, тако и други епархијски школски одбори даљег потребног расположења ради.

И према томе овим изјављујем, да ћу поменути књигу давати од данашњег дана почевши по 40 потура, а даћу уз то још 10% у име рата сваком, ко поручи најмање десет комада. Поштарину плаћа поручилац. Ко поручи мање од 10 комада нема права на рат и плаћа поштарину. Цена ова важи како за учитеље тако и за народ. А књига се по ту цену може добити само у мене и у послужитеља овдашње српске народне основне школе.

Уједно јављам, да имам још неколико десетина примерака своје књижице:

„Из историје српског народа“

коју ћу дати за 20 потура по комаду а уз попуст 10% без поштарине.

Напоменути ми је, најзад, да су моје књиге уопште топло препоручене школи и народу у „Застава“, „Грађанину“, „Трговачким Новинама“, „Просвети“, и т. д.

Нови Сад, 10. (23.) нов. 1906. г.

К. Миловановић

учитељ.

3—12

14029., 14785., 15385. szám.
Kig. 1906.

Árverési hirdetés.

Ujvidék szab. kir. város a tulajdonához tartozó Ujvidéken a Bogdán utcában 21. sz. alatt levő 3180. korona becsértékű, a Gyik utcában 15. sz. alatti 1552 korona becsértékű, a Vukovics utcában 10. sz. alatti 2760. korona becsértékű, az Epres utcában 27. sz. alatti 900 korona becsértékű, a Hollo utcában 3. sz. alatti 1295 korona becsértékű, a Dugovics utcában 61. sz. alatti 1337 korona becsértékű és végre a Parcsetich utcában 61. sz. alatti 698 korona becsértékű telkeket szabad kézből eladni óhajtván, e célból f. évi december hó 27-ik napjának délelőtti 9 órájára a városházban nyilvános árverést hirdet.

Az árverezni szándékozók tartoznak az egyes ingatlanok becsárának tiz (10) százalékát bánatpénz fejében letenni

A részletes árverési feltételek a városi gazdasági hivatalban betekintheők.

Ujvidék szab. kir. város tanácsa 1906. évi november hó 25-én

Szalay Lajos s. k.
kir. tanácsos, polgármester.

1603 1—1

Др. Ђ. Трифковић

варошки болнички лечник вратио се с пута, и прима болеснике од 9—11 сати пре подне.

Нови Сад, главна улица бр. 21.
1585 2—3

ГВОЖЂАРСКО-ШПЕЦЕРАЈСКА ТРГОВИНА

Марка Марцикића

у Ст. Паланци (Бачка)

треба помоћника.

1600 2—3

Зубни лекар и специјалиста

Др. Леви

станује поред „Гранд хотела Мајера“ Нови Сад. — Најбољим начином и без сваког бола лечи све зубне болести по својем најновијем искуству, које је стекао на

берлинској краљевској зубној клиници.

Пломбирање и вађење зуба без бола. Вилице у каучуку и злату без плоча.

Ординира читав дан.

1344 5—26

Прочитај Србине прочитај и немој ме мимоићи!

Општајући се са Новим Садом јављам свима пријатељима, пованицима у месту и околини, да сам данашњим даном предузео

ГОСТИОНУ

КОД:

„КИР МИТЕ“

у Сремским Карловцима, преко пута од патријархове резиденције и „Народног Дома“.

Препоручујући моју гостиону, част ми је поштов. путујућу публику известити, да ћу добром кујном, природним сваковрсним пићем: вином, пивом, ракијом и кавом увек на услузи бити, те ћу се бринути, да оправдам поклоњено ми поверење. — Послуга брза и тачна.

У тој нади молим за миогбројну посету моје гостионе код „Кир Мите“.

У Карловцима, 16. (29.) нов. 1906.

Са високоштовањем

Сава Стојановић — Штука
гостионичар код „Кир Мите“.

1697 1—3

Сремске шљивовице,

коју производи и препоручује свој властити производ

Душан Тодорић,
Стара Пазова (Срем).

1470 10—20

Стечај.

Расписује се из стипендијске задужбине Васе Јагазовића и жене му Саранфиле стечај на једно стипендијско место са годишњом пристојбом од 600 круна за слушаоце економске струке.

Молби ваља приложити: 1. крпшено писмо; 2. школска сведочанства од последње две године; 3. сведочанство од политичке власти о сиромаштву, у ком ваљ да стоји и то, колико деце имају молиочеви родитељи; и 4. лекарско сведочанство о здрављу и накалањеним богињама. — Ко не приложи једну од наведених сведоцаба, неће последице приписати себи самом.

По вељи оснивачевој сваки од питомаца мора бити Србин православне вере а из земље под светом круном Стевановом, извимајући једино децу покојнакова сестрића Исидора Радмановића.

Стипендисте морају своје науке слушати на каквом школском заводу у Угарској, који одреди Матица Српска.

Првенство при избору имају деца Исидора Радмановића сестрића завештачевих; за тим деца његова кума пок. Дамјана Јеврића, пароха у Јамижи, његова кума Стевана Влајковића у Гуњи, ако се истражу, да су сиромашни и за науку способни.

За стипендисте, осам оних, који на то имају првенство, могу се изабрати и други, у том случају, ако они, који имају првенство, не исцрпу установљене стипендије.

По наредби министарској не сме ни један питомац уживати две или више стипендија у једно и исто доба.

Сваки питомац добија „Питомачва привила“, којих се мора строго придржавати,

Рок овог стечаја траје до 9. (22.) децембра о. г.

Молбе, које стигну после истеклог стечаја, неће се узети у обзир.

Из седнице књижевног одбора Матице Српске, у Новом Саду, 9. (22.) новембра 1906

Председник Матице Српске:

А. Хаџић с. р.

1591 2—3

СРПСКА ШТЕДИОНИЦА У РУМИ

(деоничарско друштво)

ставља овим на знање да ће од 1. јануара 1907. год. отворити!

I. коју редовне недељне штеђе.

Уплата износи 50 потура по уделу и траје 3 године т. ј. од 1. јануара 1907. до 31. децембра 1909 год.

Упис траје од 1—20 децембра о. г. п. н. у заводским просторијама за време званичних часова. Сваки улагач може уписати удела колико хоће. Сва остала упуства добиће улагач код уписа.

Рума 23. новембра 1906.

У п р а в а

Српске Штедионице у Руми
(деонич. друштво).

1579 2—3

НОВО ОТВОРЕНА

помодно-мануфактурна и платнарска трговина

Дунђерова и Ралетића

„код влатног ОРЛА“ у Новом Саду, „код влатног ОРЛА“

на ћошку главне и Ђурчинске улице
преко од епископског двора.

Велики избор свиле, штофова за мушка и женска одела, сваковрсних парана, делена, батиста, цица, зефира, коллона, паркета и конофоса; за тим: атласа и сатена за јоргана, штофаних и чипканих завеса, гарнитура за постеље, готових јоргана у разним бојама, кончаног и памучног платна и шифона по разне цене.

Цене су врло уперене и утврђене, послуга солидна, брза и тачна.

Нарочито упозоравамо п. н. грађанство на велики избор у мушким штофовима.

Молећи да вас посетом удостојите

јесмо с особитим поштовањем

1441 12—20

Дунђеров и Ралетић.

ВЕЛИКА

ПАРНА ШТАМПАРИЈА И КЊИГОВЕЗНИЦА

Ђорђа Вукковића

У НОВОМ САДУ

Дунавска улица, у својој кући и свабрвна са 8 машина, које креће гас мотор а уређена најновијим модерним и сецесије словима, украсима и шарама сваке врсте израђује најсавршеније све штампарске и књиговезачке послове брзо, тачно и на највеће задовољство, а све по цени јевтиније него игде.

Моли за миогбројне поручбине.
1339 6—25

ГЛАВНИ ДЕПО ПРАВОГ

ШТАЈНБРУШКОГ ПИВА

ЂУЛЕ БАУЕРА

НОВИ САД, Успенска улица бр. 5.

упозорава сваког, да се само код њега може добити у флашама 613 50—

ПРАВО ШТАЈНБРУШКО ПИВО

прве уг. деоничарске штајнбрушке пиваре, као и

ПРАВО БУДВАЈСКО ПИВО

из светског познатог будвајског прастарог узвора грађанске пиваре, која је 1795. г. и Будвајсу основана. Право штајнбрушко, као и право будвајско пиво, познаје се не само по вигнети (цедуљи на флаши), него нарочито по запушачу ан коме се налази жиг: Bauer Gyula.

ЗА МОЈУ

ТРГОВИНУ ШПЕЦЕРАЈА И ДЕЛИКАТЕСА
треба једног доброг и солидног

ПОМОЋНИКА,

који је у бољим радњама сервирао, и који говори потпуно немачки и мађарски. Ступање одмах или по споразуму

Велимир Радак
у Митровици.

1595 3—3